

PEERREVIEW

BACHELOR OF ARTS IN DE MUZIEK MASTER OF ARTS IN DE MUZIEK

Datum bezoek

22-23 april 2024

Panelleden

Jens Vermeiren (Student in de verkorte Educatieve master in de Muziek, AP Hogeschool en voorzitter van de Algemene Studentraad van AP Hogeschool), student

Ulrich Hauschild (Artistic Advisor at Flagey (Concert Hall and Cultural Centre), Brussels), lid

Lamberto Caccioli (Associate Principal and Professor of Music and Technology at Royal Birmingham Conservatoire, UK), lid

Susanne Van Els (Directrice des études musicales, Conservatoire National Supérieur de Musique et Danse Lyon, FR), voorzitter

Secretaris

Stefanie Van der Jeugt (Beleidsadviseur kwaliteitszorg, VLUHR KZ)

Beoordeling

Het peerreviewpanel beoordeelt de kwaliteit van de opleiding **Bachelor of Arts in de muziek, inclusief afstudeerrichtingen**, als **VOLDOENDE**.

Het peerreviewpanel beoordeelt de kwaliteit van de opleiding **Master of Arts in de muziek, inclusief afstudeerrichtingen**, als **VOLDOENDE**.

Het panel heeft een uitgebreide review uitgevoerd van de Bachelor Muziek en de Master Muziek, waarbij rekening is gehouden met het bestaan van een Nederlandse en een Engelse versie van beide opleidingen. Het panel heeft ook gekeken naar de eigenheid van de verschillende afstudeerrichtingen. De vijf afstudeerrichtingen - zowel in de bachelor als in de masteropleiding - zijn de volgende:

- 1) Directie
 - Orkestdirectie
 - Hafabradirectie
- 2) Compositie
- 3) Muziektheorie / schriftuur
- 4) Instrument/ zang
 - Orkestinstrumenten
 - Polyfone Instrumenten incl. zang
 - Historisch instrument – monofoon
 - Historisch instrument - polyfoon
- 5) Jazz
 - jazz compositie
 - jazz instrument/ zang

De bevindingen en aanbevelingen in het rapport hebben betrekking op de bachelor- en masteropleiding, inclusief de bovengenoemde varianten en afstudeerrichtingen, tenzij specifiek anders vermeld.

Het panel heeft verschillende positieve aspecten vastgesteld, die leiden tot een overwegend gunstige beoordeling van de opleidingen en de kwaliteit die ze leveren. Er zijn echter ook punten van zorg die moeten worden aangepakt om de kwaliteit aanzienlijk te verbeteren en de relevantie en doeltreffendheid van de opleidingen te garanderen. In de volgende samenvatting wordt eerst ingegaan op een aantal specifieke sterke punten van de opleidingen en vervolgens op de verbeterpunten die het panel het belangrijkste vond. Meer details over deze sterke punten en verbeterpunten zijn te vinden in het volledige rapport, evenals andere sterke punten, verbeterpunten en suggesties voor verbetering.

Positief is dat de opleidingen een duidelijke, gefocuste en ambitieuze **missie en visie** lijken te hebben, gericht op het opleiden en voorbereiden van studenten op een podiumcarrière. De missie is bekend bij en wordt gesteund door het merendeel van de interne en externe stakeholders. De missie, de internationale focus van de opleidingen, de afstudeerrichting muziekschriftuur en de reputatie van de docenten worden beschouwd als *unique selling points* en belangrijke aantrekkingsfactoren voor studenten. Daarnaast zijn de **opleidingsspecifieke leerresultaten** van de bachelor- en masteropleiding goed afgestemd op de domeinspecifieke leerresultaten en de corresponderende niveaus van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Bovendien zijn de **curricula** afgestemd op de behoeften en specifieke kenmerken van elke afstudeerrichting en omvatten ze ook gemeenschappelijke opleidingsonderdelen gericht op het verwerven van allround muzikale vaardigheden en het bevorderen van artistieke kennis. In de bevraging gaven studenten aan tevreden te zijn over de logische structuur en samenhang van de verschillende curricula en voegden ze eraan toe dat de curricula persoonlijke groei stimuleren. In academiejaar 2024-2025 zullen de opleidingen geleidelijk nieuwe curricula uitrollen, tegemoetkomend aan opmerkingen en feedback uit het werkveld, van studenten, alumni en vorige peerreviewpanels. De **leeromgeving** heeft eveneens een aantal positieve elementen. Zo was het panel onder de indruk van de zeer gewaardeerde studiebegeleiding, het Sequens-platform, de Kamermuziektool en de toegenomen mogelijkheden voor blended learning in sommige opleidingsonderdelen. Wat de **beoordeling van studenten** betreft, merkte het panel een goede balans op tussen permanente evaluatie en examens. Studenten krijgen regelmatig feedback, meestal mondeling. De masteropleiding steunt op het geïntegreerde artistieke masterexamen om het **gerealiseerde eindniveau** van haar studenten te beoordelen. In dit format worden concert-examen en onderzoek gecombineerd in een uitgebreide evaluatie. Volgens de alumnebevraging is een meerderheid van de alumni actief in het werkveld.

Ondanks de sterke punten zijn er verschillende **verbeterpunten**, waarbij moet worden vermeld dat sommige daarvan al door het vorige peerreviewpanel zijn vastgesteld in 2019¹. Ook de alumnibevraging van 2021 wees in precies dezelfde richting als het gaat om suggesties voor verbetering.² De aangekondigde verbeteringen die de nieuwe curricula moeten opleveren, sluiten onvoldoende aan bij deze bevindingen en feiten, die al enkele jaren bekend zijn. Bovendien melden de teamreflectie van 2023 en de studentenbevraging van 2023 alarmerende resultaten op dezelfde punten die eerder geadresseerd werden. Het panel is van mening dat de **missie** van de opleidingen verbreed kan worden en uitgebreid met maatschappelijke verwachtingen, zodat de missie toekomstbestendig wordt en de opleidingen kunnen voorbereiden op een duurzame carrière door aan te sluiten bij het veranderende beroep en het paradigma van de musicus als maker in de samenleving.³ Verder constateerde het panel een discrepantie tussen de missie van de opleidingen en de realisatie ervan. Zoals ook door verschillende stakeholders werd onderstreept: podiumcarrières ambiërend is het absoluut noodzakelijk dat de opleidingen meer mogelijkheden voor **podiumoptredens** in de curricula inbouwen, evenals levensechte praktijkervaringen. Het panel merkt op dat het noodzakelijk is om het onderwijzend personeel meer bewust te maken van de **leerresultaten**, door een actief gebruik ervan bij het lesgeven en evalueren binnen elk opleidingsonderdeel aan te moedigen. Verder moet de **kwaliteit van de evaluatie van studenten** verbeteren, met meer aandacht voor transparantie en validiteit. Daarnaast moeten de beoordelingscriteria/leerresultaten duidelijker worden geformuleerd bij de beoordeling van het **artistieke eindexamen** van de masteropleiding om ervoor te zorgen dat alumni alle leerresultaten behalen en er voldoende bewijs is om dit te staven. De **implementatie van de visie op artistieke onderzoek** in de onderwijspraktijk vraagt eveneens meer aandacht, omdat studenten grote verschillen ervaren in de mate van en de kwaliteit van de ondersteuning die ze voor hun onderzoeksproject krijgen van hun hoofdvakdocent. Ondernemende vaardigheden ontbreken in het curriculum, zoals vaak vermeld werd door studenten en stakeholders in de beroepspraktijk. De **infrastructurele situatie** is ook zorgwekkend, aldus het panel. De renovatie die binnenkort van start gaat is veelbelovend op de lange termijn, maar tijdens de renovatieperiode zullen de opleidingen voor grote uitdagingen komen te staan. Het huidige gebouw is niet bijzonder geschikt voor de muziekpraktijk, er zijn ernstige problemen met de klimaatbeheersing, er is een tekort aan oefenruimtes en sommige muziekinstrumenten op de campus verkeren in slechte staat. Een goed werkend reserveringssysteem voor oefenruimtes ontbreekt. Dit alles moet de komende jaren goed worden aangepakt door de opleidings- en instellingsverantwoordelijken, daarbij zorg dragend voor studenten, personeel en docenten die in deze stressvolle omstandigheden werken. Tot slot zouden de opleidingen een **structureel alumnibeleid** moeten ontwikkelen om nauwer contact te kunnen houden met de alumni.

Ter conclusie, het panel heeft verschillende sterke punten in de opleidingen waargenomen, wat tot een positieve beoordeling heeft geleid. Ondanks de vastgestelde verbeterpunten, heeft het panel vertrouwen in de basiskwaliteit van de opleidingen. Het panel is zich bewust van de moeilijke omstandigheden waarin de opleidingen de afgelopen jaren hebben verkeerd (zoals de impact van de COVID-19-pandemie en infrastructurale problemen). Daarnaast waardeert het panel de inspanningen en initiatieven van de verschillende afdelingen en individuele docenten om de kwaliteit van de opleidingen te verbeteren. Bovendien heeft het panel kennis gemaakt met gepassioneerde personeelsleden en docenten die over expertise beschikken in hun domein en een grote betrokkenheid tonen bij hun studenten. Voorts biedt de inbedding in de EhB-kwaliteitscyclus aan de opleidingen verschillende hulpmiddelen die voortdurende verbetering mogelijk maken door input en feedback van interne en externe stakeholders (zoals bevragingen en focusgesprekken). De opleidingen kunnen ook rekenen op de steun van de nieuwe onderwijsontwikkelaar en de kwaliteitsmedewerker.

1 In het eindrapport van de peerreview door MusiQuE in 2019 staan onder andere de volgende aanbevelingen:

- Veranker de ondernemende houding in zoveel mogelijk opleidingsonderdelen.
- Veranker de onderzoekende houding in het hele onderwijsproces, vooral in het hoofdvak.
- Investeer in faciliteiten en oefenruimtes, ... en zoek een beter systeem om met de bezetting van lokalen om te gaan.
- Maak meer gebruik van de leerresultaten in alle beoordelingen.
- Ondersteun de studentenraad professioneel.
- Engageer je op een meer structurele manier binnen bredere culturele, artistieke en educatieve contexten.

2 Alumnibevraging 2021, onder andere suggesties voor verbetering

- Bied meer mogelijkheden voor studenten in Compositie, Directie, Muziekschriftuur
- Benadruk het belang van muziektheorie en onderzoek
- Faciliteer studenten om hun eigen project van A tot Z uit te voeren
- Voeg meer mogelijkheden toe voor optredens, binnen en buiten het conservatorium, in het orkest, als solist etc.
- Samenwerking initiëren met andere kunstscholen en met het professionele veld in Brussel
- Onderwijs in ondernemersvaardigheden aanbieden
- Marketingtraining aanbieden
- Meer concrete professionele voorbereiding toevoegen, zoals proefaudities

3 The EU funded AEC project 'Strengthening Music in Society'

- <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2021.713648/full>

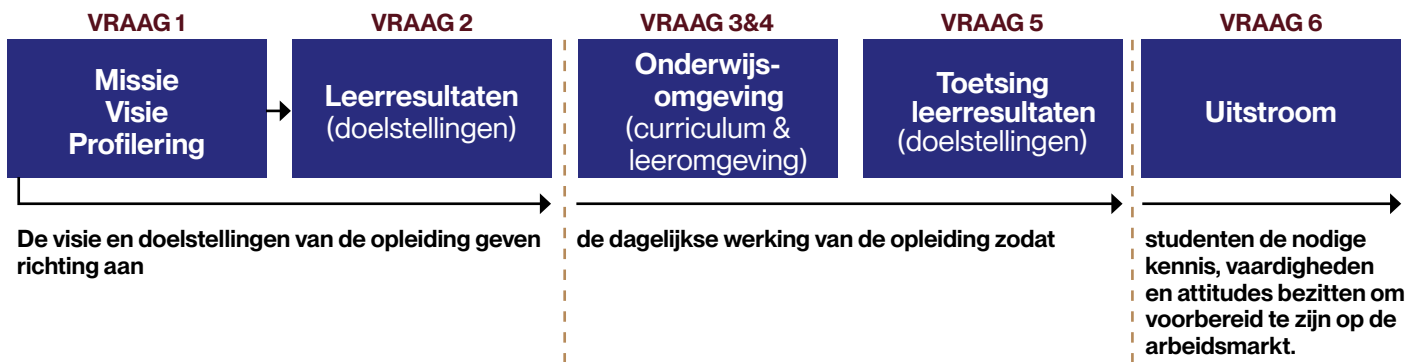
Achtergrond

Doel peerreview

De peerreview bestaat uit een bezoek van een onafhankelijk panel van externe experts aan een opleiding. Via een gesprek met de opleiding gaat het panel de kwaliteit van de opleiding na. Indien noodzakelijk kan het peerreviewpanel een signaal geven aan het bestuur dat de kwaliteit van de opleiding niet aan de maat is en een herstelplan moet opgemaakt worden.

Inhoud rapport

Dit rapport is opgebouwd volgens de fasen in het onderwijsproces zoals het aan EhB is vormgegeven. Via zes brede vragen wordt de kwaliteit per fase nagegaan. Deze brede vragen zijn een specifieke vertaling van de kwaliteitskenmerken uit de Codex Hoger Onderwijs en de European Standards and Guidelines die focus hebben op onderwijs.

Figuur 1: Onderwijsproces EhB en brede vragen peer review

Dit rapport is een weerslag van sterktes, verbeterpunten en aandachtspunten per brede vraag.

- **Sterktes** verwijzen naar goede praktijken en/of best practices in de opleiding.
- **Verbeterpunten** zijn aandachtspunten die prioritair bijgestuurd moeten worden om de nodige kwaliteit in de opleiding te bekomen of te verzekeren
- **Aanbevelingen** zijn suggesties of ideeën van het panel om sterktes verder uit te werken of adviezen om bepaalde aspecten in de opleiding te versterken.

Er is geen doorlopende tekst. De sterktes, verbeterpunten en aandachtspunten worden weergegeven als opsommingen die elk voor zich spreken. De opleiding kan met de verbeterpunten en aanbevelingen meteen aan de slag en krijgt tegelijkertijd bevestiging van de goede praktijken.

Beoordeling

Het panel geeft een eindoordeel over het geheel van de zes brede vragen en voor de gehele opleiding. Indien van toepassing, geeft het panel per afstudeerrichting of variant van de opleiding een eindbeoordeling.

De beoordeling van de peerreview gaat ervan uit dat kwaliteit van de opleiding voldoet. Het tegendeel moet omstandig onderbouwd worden.

Met een **voldoende** beoordeling bevestigt het panel dat de kwaliteit in de opleiding voldoet aan de gestelde maatschappelijke en internationale verwachtingen. De kwaliteit kan d.m.v. de toelichting bij de brede vragen worden aangetoond.

Met een **onvoldoende** beoordeling geeft het panel een signaal aan het hogeschoolbestuur dat dringende actie noodzakelijk is om de basiskwaliteit op één of meerdere vragen te garanderen.

4 *Codex Hoger Onderwijs, Hoofdstuk 9/1, Afdeling 1, Art. II. 170/1*

5 *European Standards and Guideline for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG 2015)*

Onderbouwing d.m.v. de zes brede vragen

1. Beschikt de opleiding over een heldere, actuele en gedragen missie, visie en profilering?

STERKTES

De opleidingen hebben een gerichte, coherente en ambitieuze en **duidelijke missie en visie**. De opleidingen zijn erop gericht studenten op te leiden en voor te bereiden op een podiumcarrière, waarbij men volop wil inzetten op de nationale en internationale concertpraktijk.

De opleidingen hebben zich op verschillende manieren weten te **profileren**. Ze onderscheiden zich van andere muziekopleidingen in Vlaanderen, bijvoorbeeld door de hierboven vermelde missie en hun gerichtheid op een internationale context (bijvoorbeeld door de aanwezigheid van internationale studenten). De studenten geven aan dat de internationale omgeving en de reputatie van de docenten enkele van de belangrijkste redenen zijn om voor de opleiding Muziek aan het Koninklijk Conservatorium Brussel (afgekort KCB) te kiezen. Bovendien is KCB de enige onderwijsinstelling die *Muziekschrijftuur* aanbiedt.

De opleidingen communiceren duidelijk over hun missie en profiel naar (potentiële) studenten, docenten en vertegenwoordigers in het werkveld. Studenten en docenten tonen **waardering** voor deze missie.

De opleidingen hebben een duidelijke visie op **artistiek onderzoek**. Binnen deze visie is onderzoek nauw verbonden met de artistieke praktijk, waarbij gesteld wordt dat artistiek onderzoek zich richt op de eigen artistieke praktijk van de kunstenaar.

VERBETERPUNTEN

In een internationale context voldoet de missie niet aan de huidige verwachtingen en kan zelfs als achterhaald worden beschouwd. Een **herziening** is nodig om de maatschappelijke verwachtingen, professioneel en academisch, te omvatten en ervoor te zorgen dat de opleidingen toekomstbestendig en duurzaam worden. Ten eerste, versterk de verbinding tussen de missie en de veranderende muziekprofessie, waar carrières vaak worden gekenmerkt door een meer divers portfolio van activiteiten. Ten tweede, sluit aan bij het paradigma van de musicus als maker in de samenleving door meer belang te hechten aan (re) creatie, naast en gekoppeld aan de concertpraktijk. Focus meer op de maatschappelijke rol van de musicus en cultiveer de ondernemende en creatieve vaardigheden die studenten nodig hebben om deze rol te vervullen. Breid het onderwijsaanbod uit met oriëntatie op verschillende doelgroepen, door studenten-geleide projecten en gemeenschapsprojecten. Betrek studenten, docenten, alumni en vertegenwoordigers uit het werkveld bij de herziening en verwerk hun ervaringen in de missie. Stem ten slotte de verwachtingen uit de missie en het profiel af op de realiteit van het aanbod. (Zie brede vraag 3, verbeterpunten, bijvoorbeeld over het gebrek aan voldoende uitvoeringsmogelijkheden).

Evalueer of de beschikbare middelen voldoende zijn om de opleidingen in staat te stellen de missie voor alle ingeschreven studenten te vervullen (bijvoorbeeld de beschikbaarheid van muziekinstrumenten voor het grote aantal pianostudenten).

AANBEVELINGEN

Creëer stabiliteit met betrekking tot **studentenaantallen** en zorg daarbij voor een evenwichtige verdeling over de afstudeerrichtingen heen. Zorg ervoor dat aanvragen op niveau blijven, kwantitatief en kwalitatief. Werk samen met lokale en regionale vooropleidingen.

Vertrouw niet te veel op het aantal internationale studenten voor het internationale profiel: maak meer gebruik van internationale perspectieven in het huis, overweeg meer deelname aan internationale projecten.

2. Beschikt de opleiding over een set van adequate opleidings-specifieke leerresultaten en indicatoren?

STERKTES

De **opleidings specifieke leerresultaten van de bachelor- en masteropleiding Muziek** zijn een goede vertaling van de domeinspecifieke leerresultaten en ze weerspiegelen de missie, de visie en het profiel van de opleiding.

De opleidingen hebben de leerresultaten daarnaast voor alle afstudeerrichtingen geconcretiseerd om zo de **eigenheid van elke afstudeerrichting** te respecteren. Elke set leerresultaten voldoet aan de verwachtingen van het academische en professionele veld.

De leerresultaten - van zowel de bachelor- als de masteropleiding - sluiten goed aan bij de bijbehorende niveaus van de **Vlaamse Kwalificatiestructuur** (VKS 6 voor de bachelor en VKS 7 voor de master). De leerresultaten van de bachelor- en masteropleiding sluiten goed op elkaar aan, wat resulteert in een goede opbouw van kennis, vaardigheden, complexiteit en autonomie.

VERBETERPUNTEN

De huidige opleidings specifieke leerresultaten zijn ontworpen in 2019, maar vanwege de COVID-pandemie is de (geleidelijke) implementatie uitgesteld tot 2021. Tijdens het peerreviewbezoek bleken de docenten over het algemeen niet vertrouwd te zijn met de leerresultaten en ook studenten waren zich er weinig van bewust. De volledige implementatie van de leerresultaten werd niet weerspiegeld in de documenten en beoordelingscriteria die de opleidingen hanteren bij de evaluatie van studenten.

Daarom:

- Creëer bewustzijn bij het onderwijzend personeel omtrent het belang van de leerresultaten. Stimuleer docenten en studenten om **actief met de leerresultaten te werken** bij het leren en onderwijzen. Bied ondersteuning aan de **docenten** zodat zij de leerresultaten goed kunnen vertalen naar leerdoelen voor hun specifieke opleidingsonderdelen. Zorg ervoor dat de leerresultaten en leerdoelen worden gebruikt voor zowel het vormgeven en sturen van opleidingsonderdelen en lessen, alsook voor de evaluatie van studenten. Communiceer duidelijk over de leerresultaten (op opleidingsniveau) en leerdoelen (op niveau van de opleidingsonderdelen) naar **studenten**, zodat zij weten wat er van hen wordt verwacht en zodat ze een actievere rol kunnen spelen in het sturen van hun eigen leerproces en het bereiken van de leerresultaten.
- Verbeter de **feedbackcultuur**: vertrek vanuit het perspectief van de studenten om een structureel en gedeeld beleid te creëren en consolideren over waarom, wanneer en welk soort feedback wordt gegeven aan studenten als onderdeel van hun leerproces. Activeer een feedbackattitude om kwaliteitsvolle gesprekken tussen alle stakeholders binnen en buiten de opleiding te stimuleren.

AANBEVELINGEN

Betrek alle **stakeholders** bij het updaten van de leerresultaten, zodat de stakeholders enerzijds relevante input kunnen leveren in het ontwikkelingsproces en zodat ze anderzijds van bij de start vertrouwd kunnen raken met de (aangepaste) leerresultaten. Zoek bij het updaten van de leerresultaten naar een goed evenwicht tussen enkele algemene leerresultaten en specifieke leerresultaten voor de afstudeerrichtingen.

Overweeg om de leerresultaten voor de verschillende cycli (bachelor en master) te differentiëren.

3. Stellen de inhoud en de structuur van het curriculum de studenten in staat om de beoogde leerresultaten te behalen?

STERKTES

De bachelor- en masteropleiding Muziek bieden **curricula die zijn afgestemd op de specificiteit van de afstudeerrichtingen** en - indien van toepassing - het gekozen hoofdvak. Ook zijn er voldoende gemeenschappelijke opleidingsonderdelen om studenten de nodige allround muzikale vaardigheden en culturele kennis bij te brengen. De leerresultatenmatrix geeft een duidelijk beeld van hoe de leerresultaten door de verschillende curricula heen aan bod komen.

Uit de studentenbevraging van 2023 blijkt dat de meerderheid van de studenten tevreden is over de **logische structuur** van de curricula en de **samenhang tussen de opleidingsonderdelen**. De studenten lijken een duidelijk beeld te hebben van hoe hun hoofdvak past in het gehele curriculum en ze geven aan dat de opleidingen persoonlijke groei stimuleren en hun individuele talenten voeden door ruime keuzemogelijkheden te voorzien.

In de curricula van de bacheloropleiding introduceert de opleiding de basisprincipes van **artistiek onderzoek** bij studenten, waaronder efficiënte onderzoeksmethoden en het formuleren van onderzoeksvragen. In de masteropleiding verdiept het opleidingsonderdeel 'Artistic Research Practices' het begrip van onderzoek en bereidt het opleidingsonderdeel de studenten voor op het integreren van onderzoek in hun muzikale praktijk. Al het geleerde culmineert in het artistieke masterexamen, dat de wisselwerking tussen artistiek onderzoek en artistieke praktijk illustreert.

De opleidingen (bachelor en master) zullen in academiejaar 2024-2025 geleidelijk **aangepaste en verbeterde curricula per afstudeerrichting** uitrollen. De nieuwe curricula zijn ontwikkeld naar aanleiding van feedback en signalen van het werkveld, de studenten, de alumni en het vorige peerreviewpanel. Dankzij hun internationale contacten creëren de opleidingen ook mogelijkheden voor benchmarking. Het is positief dat de opleidingen zich tijdens het ontwikkelen van de curricula hebben gebenchmarkt met andere opleidingen - nationaal en internationaal.

De bacheloropleiding introduceert een nieuw verplicht opleidingsonderdeel '**Musician in Society**' in het derde jaar van het vernieuwde curriculum, dat vanaf het academiejaar 2024-2025 geleidelijk wordt uitgerold. Dit wordt gezien als een goed initiatief, maar ook als noodzakelijk (zie verbeterpunten).

Over het algemeen vinden studenten de **studielast** goed beheersbaar en waarderen ze de ruime hoeveelheid tijd voor individueel studeren.

Door de curricula heen voorzien de opleidingen een doordachte **opbouw van klasconcerten**, waarbij studenten de kans krijgen om op te treden (gaande van informele klasconcerten in het eerste jaar tot semi-formele caleidoscopische concerten tot formele en openbare concerten aan het eind van de opleiding). Deze opbouw helpt studenten geleidelijk naar het volgende vaardigheidsniveau te gaan en gaat mogelijke faalangst tegen door langzaam op te bouwen.

Het muziek-theoretische programma heeft een effectieve toelatingstoets ontwikkeld, met zeer goede resultaten wat betreft het studiesucces. Opleidingsonderdelen worden op verschillende niveaus aangeboden en de afstudeerrichting innoveert, bijvoorbeeld met de cursus LUP (listen understand perform).

De opleidingen kiezen voor een **internationale leeromgeving** waarin @home ('on campus') en internationale mobiliteit ('going abroad') elkaar aanvullen en versterken. Bachelor- en masterstudenten kunnen verschillende internationale leerervaringen opdoen, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van internationale projecten in de curricula, masterclasses gegeven door internationale experts en de mogelijkheden rond een Erasmusuitwisseling. Ook zorgt de aanwezigheid van internationale studenten in de opleidingen voor een internationale sfeer op de campus.

In tegenstelling tot hun medestudenten van de meeste andere afstudeerrichtingen, krijgen *jazzstudenten* volop de kans om live op te treden in Brussel en voelen ze zich actief betrokken bij de bruisende muziekscene van de stad dankzij de gevestigde connecties van de **jazzafdeling** van het KCB.

De **afdeling Historische instrumenten** (historically informed performance practice, HIPP) heeft in het curriculum de lessen en projecten meer modulair georganiseerd vanwege het veranderende studentenprofiel, waarbij meer studenten al actief zijn in de beroepspraktijk.

VERBETERPUNTEN

Creëer en veranker **meer mogelijkheden voor podiumoptredens en levensechte praktijkervaringen - buiten de klas- en schoolcontext** - in de curricula. Er is een discrepantie tussen de missie van het KCB, dat zich richt op het opleiden van studenten richting een podiumcarrière als musicus en het feitelijke aanbod aan mogelijkheden om op te treden. De huidige mogelijkheden om op te treden worden meestal geboden in klassikale contexten en beoordelingssituaties. Ook zijn studenten vragende partij om meer mogelijkheden om op te treden te integreren in de curricula. Bijvoorbeeld, de studenten *Directie* ervaren een gebrek aan oefening met ensembles of orkesten (en lijken zelfs niet altijd een pianist beschikbaar te hebben voor de dirigerlessen), de studenten *Compositie* en *Muziekschrijftuur* hebben zeer beperkte -mogelijkheden om hun werk te kunnen laten uitvoeren en de studenten in de *instrumentale hoofdvakken* hebben het gevoel dat ze vooral worden opgeleid om goed te presteren in beoordelingssituaties, waarbij ze aangeven dat hun opleiding niet strookt met of aansluit op de professionele praktijk. Gezien de wisselende studentenaantallen per instrument blijkt het bovendien moeilijk om voor sommige instrumenten (bijvoorbeeld altviool) studenten te vinden om deel te nemen aan bepaalde orkest- en kamermuziekprojecten. Hoewel *Jazz*- en *HIPP*-studenten meer profiteren van buitenschoolse uitvoeringsmogelijkheden, is het dringend nodig om externe partners te zoeken om samenwerkingen op te zetten gericht op het bieden van uitvoeringsmogelijkheden aan studenten, vergelijkbaar met het succesvolle model dat momenteel wordt geïmplementeerd in het Muziekinstrumentenmuseum. Intensiveer de samenwerking met (kunst)instellingen in Brussel.

Bewaak dat elke student deelneemt aan het afgesproken aantal orkestprojecten in het opleidingsonderdeel **Orkestprojecten**, of breng het aantal door de opleiding georganiseerde projecten in overeenstemming met de voorziene 6 studiepunten, omdat de studielast minder lijkt te zijn dan zou moeten.

Ontwikkel praktische oplossingen om studenteninitiatieven te kunnen ondersteunen. Op dit moment is het organiseren van eenvoudige repetities voor een ensemble-activiteit complex en tijdrovend voor studenten, wat bij voorbaat al ontmoedigend werkt. De over het algemeen als vrij laag ervaren studielast zou zo zinvol in balans kunnen worden gebracht.

Wees actiever en volhardender rond de **daadwerkelijke implementatie van de visie op artistiek onderzoek** in de onderwijspraktijk. Stem deze af op de visie op onderzoek, omdat blijkt dat er bij hoofdvakdocenten en afdelingshoofden een gebrek is aan bewustzijn en/of acceptatie van instellingskeuzes ten aanzien van onderzoek. Neem het systeem van begeleiding bij onderzoek onder de loep omdat studenten grote verschillen ervaren in de mate en de kwaliteit van de ondersteuning die ze krijgen van hun hoofdvakdocent bij het ontwikkelen van hun onderzoeksvaardigheden en het begeleiden van hun onderzoek.

Reflecteer over hoe **ondernemerschapsvaardigheden** voor alle huidige studenten onmiddellijk in de curricula kunnen worden ingebed, aangezien “Musician in society” op dit moment slechts een keuze-opleidingsonderdeel is en de nieuwe curricula niet onmiddellijk voor elke student gelden. Betrek zowel huidige studenten als alumni bij de verdere ontwikkeling van het opleidingsonderdeel “Musician in Society”, aangezien op dit moment noch het concept noch de inhoud voor de cursus in ontwikkeling duidelijk is. Hun perspectieven kunnen waardevolle inzichten bieden op het vlak van inhoud die ontbreken in de curricula, met name omtrent de ondernemerschapsvaardigheden die essentieel zijn voor een carrière als beroepsmusicus. Overweeg om in de curricula elementen van professionele ontwikkeling op te nemen die verder gaan dan algemene ondernemerschapsvaardigheden - zoals marketingstrategieën, zelfpromotie en netwerken - en die ingaan op de uitdagingen die gepaard gaan met het uitbouwen van een zelfstandige carrière in de muziekpraktijk.

Betrek niet alleen het werkveld, maar ook de studenten intensiever bij de **curriculumontwikkeling**. Dit is goed voor het eigenaarschap en de motivatie van de studenten, alsook voor hun leerproces. Zoek naar praktische oplossingen om het gebrek aan vertegenwoordiging voor internationale studenten te compenseren, aangezien alleen Nederlandstalige studenten zijn vertegenwoordigd in de opleidingscommissie (vanwege het officiële taalbeleid). Bovendien lijkt het alsof de studentenraad niet altijd aanwezig is bij vergaderingen en dat er weinig communicatie is over de aankomende veranderingen in de curricula naar de studentenpopulatie als geheel: studenten zijn ofwel niet op de hoogte of ze horen dingen over de nieuwe curricula via informele kanalen of via onderlinge communicatie tussen studenten. De opleidingen organiseren regelmatig studentenbevestigingen, maar de respons is over het algemeen laag. Het panel vond geen bewijs van focusgesprekken met studenten, die de bevestigingen in hun context plaatsen en opvolgen. Er lijkt te weinig perspectief te zijn voor studenten om hun stem te laten horen.

AANBEVELINGEN

Overweeg om het **werk van compositiestudenten** op te nemen in het repertoire van de kamermuziekgroepen, ensembles en orkesten van KCB: hun werk moet regelmatig worden uitgevoerd door medestudenten.

Hou de algemene studielast goed in de gaten. Neem verantwoordelijkheid voor de problemen die docenten rapporteren rond afwezigheid in de lessen.

Overweeg om **muziektechnologische vaardigheden** onderdeel te maken van de curricula (van basistechnieken voor studio-opnames tot digitale audio-werkstations, van optreden met versterking tot het begrijpen van de akoestiek van een zaal, van het streamen van een video van hun optreden tot het maken van content van hoge kwaliteit voor sociale media).

Maak meer gebruik van de aanwezigheid van internationale studenten. Faciliteer **internationale leerervaringen @home** om te werken aan de internationale en interculturele competenties van studenten. Stimuleer uitwisseling en organiseer gezamenlijke projecten voor nationale en buitenlandse studenten.

4. Stelt de leeromgeving (studiemateriaal, infrastructuur, docenten, begeleiding) de studenten in staat om de beoogde leerresultaten te behalen?

STERKTES

Het **curriculummateriaal** is voor studenten beschikbaar in het Nederlands en Engels, tegemoetkomend aan de behoeften van Nederlandstalige en internationale studenten.

De opleidingen hebben voor een aantal gemeenschappelijke opleidingsonderdelen de **mogelijkheden tot blended learning op Canvas** uitgebreid, waardoor het mogelijk is om te differentiëren tussen studenten enerzijds en om studenten te bereiken die door omstandigheden de les niet konden bijwonen anderzijds.

De opleidingen maken gebruik van **Sequens**, een waardevol hulpmiddel voor het bijhouden van de voortgang van studenten en het geven van schriftelijke feedback aan studenten. Via het platform kunnen docenten en afdelingshoofden zien hoe hun studenten evolueren in andere opleidingsonderdelen. Sequens benadert de ontwikkeling van de student op een meer holistische wijze en het bevordert de uitwisseling en samenwerking tussen alle betrokkenen. Als er extra ondersteuning nodig is, wordt de studiebegeleider erbij betrokken, zodat studenten de gepaste hulp en begeleiding krijgen.

De **online tool voor kamermuziek** zorgt ervoor dat het inroosteren van kamermuziekexamens soepel verloopt en dat de opleidingen studenten kunnen opvolgen door te controleren of ze aan alle examenperiodes deelnemen en dat ze aan bepaalde eisen voldoen (bijvoorbeeld wat betreft het repertoire en de minuten dat ze op het podium staan). De tool lijkt goed te werken, waardoor het roosteren minder tijdrovend is en er inzicht is in de kamermuziekactiviteiten van studenten. De gekoppelde database met een repertoire aan hedendaagse kamermuziek is een pluspunt.

De studenten waarderen de **ondersteunende diensten voor studenten** ten zeerste en ze zijn tevreden over de goede communicatie tussen de ondersteunende diensten en de studenten. Er is echter ook sprake van dat studenten afhankelijk zijn van andere studenten voor belangrijke informatie over hun opleiding. In de afgelopen drie jaar is de aanwezigheid en de rol van de studiebegeleider meer zichtbaar en beter toegankelijk voor studenten enerzijds en is de samenwerking tussen docenten, opleidingsverantwoordelijken en de studiebegeleider sterk verbeterd. Studenten zijn erg positief over hun ervaringen met de studiebegeleider en ze geven aan dat de flexibiliteit en de openheid voor menselijke aspecten erg indrukwekkend waren.

De nieuwe **organisatiestructuur** is transparant en stimuleert een frequente dialoog op elk niveau. Deze nieuwe structuur bestaat uit zeven domeinen, elk geleid door een domeinhouder en zeventien vakgroepen, elk geleid door een vakgroepverantwoordelijke. De domeinhouder en vakgroepverantwoordelijken tonen veel eigenaarschap door uitwisseling binnen hun domein en/of vakgroep te stimuleren. De behoeften binnen elk domein kunnen verschillen en deze organisatiestructuur zorgt ervoor dat de domeinen autonoom kunnen handelen. Docenten geven aan dat ze minder "op een eiland" werken sinds de nieuwe organisatiestructuur is geïmplementeerd.

Het **docententeam** bestaat uit gepassioneerde docenten die deskundig zijn in hun domein. De expertise van de docenten wordt zeer gewaardeerd door studenten. Docenten treden op als mentor en/of coach - wat in lijn is met het beleid van EhB - en ze spreken met trots en generositeit over hun studenten.

De meerderheid van de docenten hanteert een **bemoedigende en positieve manier van lesgeven**, waarbij de leerkracht optreedt als coach voor hun studenten. De docenten lijken oprecht geïnteresseerd in het best mogelijke resultaat voor hun studenten.

De opleiding maakt gebruik van een **goede mix van werkvormen**, variërend van individuele artistieke instructie voor het hoofdvak tot practica en ateliers (individueel of in groepsverband) en lezingen voor de meer theoretische opleidingsonderdelen (in grotere groepen).

Sinds kort kunnen de opleidingen rekenen op de ondersteuning van de **onderwijsondersteuner** bij onderwijskwesties. De onderwijsondersteuner heeft actief bijgedragen aan de creatie van de nieuwe curricula door advies en ondersteuning te geven.

De opleiding Muziek wordt onderzoekstechnisch ondersteund door de **departementale onderzoekscommissie Trobador**. Deze commissie beheert acht onderzoeksgroepen, stimuleert artistiek en wetenschappelijk onderzoek in het conservatorium en helpt bij het uitzetten van de onderzoekslijnen. Er zijn inspanningen gedaan om de onderzoeksexpertise van het

docententeam te versterken. Bij het aannemen van nieuwe docenten wordt bijvoorbeeld specifiek gezocht naar kandidaten met onderzoeksexpertise en/of de nodige onderzoeksvaardigheden. Daarnaast worden promovendi betrokken bij de curricula en het mentorschap van studenten (tijdens de onderzoeksfase van het laatste masterexamen). Desondanks geven studenten aan meer behoefte te hebben aan begeleiding bij hun onderzoeksproject.

VERBETERPUNTEN

Verbeter de officiële communicatie van de opleidingsverantwoordelijken naar de studenten. Zorg ervoor dat studenten hun roosters kennen en weten wat er van hen wordt verwacht.

Moedig meer domein- en vakoverschrijdende **pedagogische discussies** aan, leer van elkaars ervaringen en deel beste praktijken. Hoewel er verschillende goede praktijken in de opleidingen aanwezig zijn (bijvoorbeeld met betrekking tot blended learning, het coachen van studenten, enzovoort), is niet elk domein/sectie/docent zich bewust van deze praktijken en/of bereid om ze te implementeren. Het merendeel van de één-op-één lessen, zoals ook waargenomen tijdens het peerreviewbezoek, lijkt erg instructiegericht te blijven.

Erken de ernstige en **moeilijke infrastructurele situatie** van de opleidingen, die allerlei pedagogische zorgen oproept. De opleidingen kijken uit naar huisvesting op een gerenoveerde campus, omdat de huidige situatie verre van ideaal is. Meer specifiek is het gebouw verouderd, slecht geïsoleerd en ontbreekt het aan (goed uitgeruste) oefenruimtes. De renovatieplannen komen tegemoet aan de gesignaleerde problemen, wat een goede zaak is. Tijdens de renovatie van de campus - die in september 2024 begint en enkele jaren zal duren - zullen de opleidingen zich echter alsnog in een zeer precare situatie bevinden, en dienen ze permanent aandacht te besteden aan het monitoren van de kwalitatieve uitvoering van de curricula. Neem passende maatregelen, pas de activiteiten aan de huisvestingsomstandigheden aan, zorg voor studenten en docenten die dagelijks met de situatie te maken hebben en communiceer open over problemen en mogelijke oplossingen.

Werk aan de **beschikbaarheid van oefenruimtes** voor studenten en voer een goed reserveringssysteem in, zodat studenten gemakkelijker toegang krijgen tot de oefenruimtes zonder al te lange wachttijden. Ga de dialoog aan met de studenten en inventariseer hun behoeften op dit gebied.

Ontwikkel een strategie om bepaalde **muziekinstrumenten** geleidelijk aan te vervangen, omdat sommige in slechte staat verkeren. Pianostudenten meldden bijvoorbeeld dat veel piano's snel ontstemd zijn - na het stemmen - en dat er gewoon niet genoeg piano's van goede kwaliteit beschikbaar zijn voor lessen en oefenen. Verhoog het aantal harpen op de campus, want gezien de toenemende instroom van harpstudenten zijn er momenteel niet genoeg harpen.

Investeer in de **pedagogische en didactische professionalisering** van de docenten. Slechts een zeer beperkt deel van het team getuigde aanwezig te zijn geweest op een studiedag die recent georganiseerd werd door het KCB. Garandeer voldoende begeleiding (lesuren) in het onderzoeksprogramma.

Streef naar een veelzijdigere **leiderschapsstijl**, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende perspectieven van stakeholders en die resulteert in doortastende acties, als antwoord op de huidige uitdagingen. Streef naar meer diversiteit in de samenstelling van het onderwijsteam en vooral ook in het managementteam.

AANBEVELINGEN

Creëer een context waarin studenten hun **eigen initiatieven** kunnen ontplooiën - bijvoorbeeld het organiseren van een concert of een evenement – en ondersteun studenten zowel technisch als logistiek.

Breid het **aanbod qua blended learning** op Canvas uit, waar mogelijk en wenselijk.

Zoek naar mogelijkheden om **samenwerkingen** aan te gaan met andere departementen en opleidingen van EhB.

Zorg voor een breed bewustzijn aangaande het **Ethisch kompas** onder studenten en (onderwijzend) personeel. Zorg ervoor dat het Ethisch kompas gekend is bij de studenten en creëer een veilige leeromgeving waarin studenten zich aangemoedigd voelen om machtskwesties en ethische vragen op te pakken. Communiceer over het Ethisch kompas onder docenten en personeel, en blijf het bewustzijn vergroten en de handhaving waarborgen.

5. Garandeert het geheel van evaluaties binnen de opleiding dat studenten de beoogde leerresultaten hebben behaald?

STERKTES

Om studenten te evalueren hanteren de opleidingen een **combinatie van permanente beoordeling en examens** (aan het einde van een opleidingsonderdeel) en richten ze zich op de groei en ontwikkeling van studenten doorheen elk opleidingsonderdeel. Dit is een goede praktijk binnen het bestaande toetsbeleid.

Voor de evaluatie van studenten binnen opleidingsonderdelen met een artistieke praktijkcomponent stellen de opleidingen een **jury** samen, bestaande uit minstens drie experts met verschillende achtergronden in de disciplines. De jury wordt altijd voorgezeten door de directeur, het opleidingshoofd Muziek of de vakgroepverantwoordelijke (afhankelijk van de afstudeerrichting en het opleidingsonderdeel), wat helpt bij het creëren van consistentie in het evaluatieproces. Juryleden moeten consensus bereiken, resulterend in een intersubjectieve beoordeling.

Het **kamermuziekrepertoire** dat studenten tijdens examens spelen is breed en divers. Wat betreft de keuze van het uitgevoerde repertoire is er een goede balans tussen keuzes gemaakt door de opleidingen en de vrije keuzes van studenten. Op basis van de overzichten van de geprogrammeerde kamermuziekexamens kan worden gesteld dat de opleidingen studenten in contact brengen met een breed scala aan muzikale stijlen en technieken, wat een positief effect heeft op hun veelzijdigheid als musicus.

Sequens, onlangs geïntroduceerd als hulpmiddel voor het bijhouden van studieresultaten, bevat een **feedbackruimte** die nuttig is voor zowel docenten als studenten.

Studenten getuigen dat de evaluatieprocessen voor de **bijvakken** duidelijk beschreven zijn.

Voor internationale studenten maakt een taaltoets deel uit van het **toelatingsexamen**. Zo garanderen de opleidingen dat toegelaten studenten taalkundig sterk genoeg zijn om het Engelstalige curriculum te volgen.

VERBETERPUNTEN

Verbeter de **validiteit** van de evaluatie door de leerresultaten consequent te gebruiken als uitgangspunt voor leren en lesgeven, en door de leerresultaten en de evaluatiecriteria op elkaar af te stemmen. Dring aan op de ontwikkeling en praktische uitvoering van het concept van de inclusieve master proeve, bijvoorbeeld door uitgebreidere richtlijnen te geven, aangezien zeer weinig bewijs werd gezien van een succesvol gebruik ervan.

Bewaak de **kwaliteit van de evaluatie** van de studenten beter. Zet in op de verdere ontwikkeling van het bestaande toetsbeleid om de kwaliteit van de evaluatie te verbeteren. Zorg ervoor dat de beoordeling rechtvaardig en eerlijk is, over alle afdelingen en afstudeerrichtingen heen.

Vergroot de **transparantie** met betrekking tot evaluatiecriteria en evaluatieprocessen. Communiceer de evaluatiecriteria duidelijker naar studenten, docenten en externe juryleden. Volgens de studentenbevraging van 2021 en de verklaringen van verschillende stakeholders tijdens de peerreview, lijken studenten niet altijd te weten hoe ze geëvalueerd zullen worden.

Maak inzichtelijk hoe de **verschillende onderdelen van de evaluatie binnen een opleidingsonderdeel** bijdragen tot het eindresultaat van de studenten, omdat studenten hebben aangegeven dat deze informatie niet altijd duidelijk is voor hen. Neem de weging van alle evaluatieonderdelen binnen een opleidingsonderdeel op in de ECTS-fiches.

AANBEVELINGEN

Geef meer schriftelijke feedback via **Sequens**. Ondersteun of verplicht het gebruik ervan.

Onderzoeken of **tweede examenansen** mogelijk zijn in opleidingsonderdelen waar dit momenteel niet is voorzien.

6. Beantwoorden de uitstromende studenten aan de maatschappelijke verwachtingen op professioneel vlak?

STERKTES

Het beoogde eindniveau wordt bij studenten geëvalueerd in het **geïntegreerde artistieke masterexamen** (30 ECTS). Afhankelijk van de afstudeerrichting bestaat het uit een aantal artistieke presentaties of een artistieke creatie, aangevuld met een discursieve component. Er is veel waardering voor de opzet van het masterexamen, waarin de opleiding evaluatie van onderzoek en uitvoering combineert tot één allesomvattende evaluatie. Een jury, bestaande uit interne en externe juryleden, is verantwoordelijk voor de eindevaluatie van de masterstudenten.

Er is een duidelijke, **gezamenlijke focus op excellentie**, vooral op instrumentaal niveau. Zowel de docenten als de studenten streven naar uitzonderlijke vaardigheden in het bespelen van muziekinstrumenten. De docenten zijn er trots op dat studenten af en toe het niveau van de docenten zelf overtreffen. Studenten geven aan dat ze het gevoel hebben dat ze een goed, professioneel instrumentaal niveau bereiken.

Volgens de alumnibeving van 2021 is een **meerderheid van de alumni actief in het werkveld**. De opleidingen identificeren systematisch alumni - over alle afstudeerrichtingen heen - die uitzonderlijke prestaties hebben geleverd, wat resulteerde in een lange lijst die direct beschikbaar was voor het panel.

VERBETERPUNTEN

Geef prioriteit aan het implementeren van **ondernemerschapsvaardigheden**, in de ruimst mogelijke zin, dus niet louter als bijvak in het curriculum. Studenten hebben grote twijfels geuit of ze wel de vaardigheden zouden hebben om een carrière op te bouwen. In het werkveld werd bezorgdheid geuit over het gebrek aan professionele vaardigheden.

Zorg ervoor dat het **onderbouwde juryrapport voor het artistieke masterexamen** duidelijk weergeeft in hoeverre studenten de leerresultaten hebben behaald en dat het meer gedetailleerde feedback bevat. Momenteel maakt de discursieve component - waarin men de onderzoekscomponent evalueert - slechts 20% uit van het eindcijfer, waardoor studenten mogelijk kunnen afstuderen zonder te slagen voor de onderzoekscomponent. De juryrapporten moeten uitgebreider zijn, met het nodige bewijsmateriaal om ervoor te zorgen dat alle leerresultaten grondig worden beoordeeld.

Werk aan een **structureel alumnibeleid**. Hou nauw contact met alumni, omdat hun input en ervaringen gebruikt kunnen worden voor het verbeteren van de opleidingen. Het is ook de moeite waard om doorlopend contact te houden met alumni en zo mogelijkheden te creëren voor netwerken, uitwisseling te faciliteren en mogelijke samenwerkingen en partnerschappen te ontwikkelen die de opleidingen ten goede komen.

AANBEVELINGEN

Overweeg om met **externe juryleden** te werken bij de examens aan het einde van de bacheloropleiding teneinde meer externe feedback over de prestaties van studenten te verkrijgen, en dus niet alleen voor de evaluatie van het afsluitende masterexamen. Geef hen duidelijke evaluatiecriteria, die overeenstemmen met de leerresultaten van de bacheloropleiding.

Bied studenten aan het einde van hun studie een vorm van **loopbaanbegeleiding** om hen te helpen beslissen wat ze willen doen na het afronden van hun masteropleiding en om hen te helpen navigeren in het brede professionele veld, zodat ze alle mogelijkheden leren kennen.

KC®
B Koninklijk
Conservatorium
Brussel